

דעדיקיה

חכם מנחם מנשה זיע"א

הדילולא

גליין מיוחד היוצא לכבוד הילולת הצדיק הקדוש

גליין מיוחד היוצא לכבוד הילולת הצדיק הקדוש

ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנוורים (בראשית יט)

מעשה נורא שארע בצעירותו!

בצעירותו נלקח בכח לשורות הצבא הטורקי, ושמר שם במסירות על התורה ומצוותיה. באחד הימים הצליח רבנו להשתמש ולברוח מהמחנה, אולם מיד כשנעלם פתחו אחריו בסריקות נרחבות ומצאוהו והוליכוהו אחר "כבוד" למעצר, בצבא הטורקי לא היה זה לדבר יוצא דופן להמית חייל משתמט, אלא כך היה משפטם של כל הנמלטים. הם היו מלבישים את הנידונים לתלייה בבגדים מיוחדים אדומים, כאות וסימן שבעוד מספר שעות יתלה גופם על עמוד התליה. רבנו הולבש אף הוא בבגדים האדומים ונכנס לתא המעצר, בחדרו של רבנו שהה עוד בחור ארמני שנתפס גם הוא בבריחה, ואף הוא נגזר דינו לתלייה, רבנו שוחח מעט עם הארמני לנחמו ואמר: שמע נא, אם רצונך להינצל מגור דנים של הטורקים, תבטיח לי לקיים את אשר אני דובר אליך - היזהר והישמר לעשות טוב תמיד עם היהודים, אל תצער לעולם שום יהודי! הארמני זקק עיניים תמהות לעבר רבנו, כיצד ואיך יוכלו בכלל להימלט ולהינצל ממיתה ודאית? אך הנהן בראשו כמסכים לדברי רבנו. והנה, לאחר דקות ספורות נכנסו לתא האסירים כמה מהמפקדים בכדי להוציאם לתלייה, המפקדים דנו ביניהם על הנידונים לתלייה, בתוך כך לחש רבנו לארמני: "בא עמי עכשיו ונצא מהחדר" הארמני נבהל מאוד על מחשבתו זו של רבנו, כיצד נעז לברוח לעיניהם של המפקדים? אך רבנו המשיך בבטחה: אל תפחד, הלא בין כך ובין כך נחרץ גור דינו לתלייה, ומה תפסיד אם תנסה לברוח? תיכף ומיד קמו שניהם ויצאו מהחדר בהשאירם את המפקדים ממששים לעסוק בפטפוטים וחוויות, ובעיניים מסנוורות...

שערים רבים היו צריכים לעבור רבנו והארמני בכדי להגיע לסוף המפקדה, אך ראה זה פלא, השומרים הניצבים בשערים הרבים הוכו בסנוורים, ורבנו צועד בבטחה ויוצא שער אחר שער, והארמני אחריו צועד ברעדה כלא מאמין למראה עיניו. בהגיעם מעט לפני השער הראשי אשר שם ניצבו שומרים ושוטרים רבים, אמר רבנו לארמני, המתן כמה רגעים עד שיכנס חייל מבחוץ וברגע שיפתחו לו את השער הגדול נצא אנוהו בעז"ה, לא עברו שניות מעטות והנה הגיע חייל אחד מבחוץ, ומיד כשהשוטרים פתחו לו את השער, יצאו רבנו והארמני בבחינת רואים ואינם נראים, והמשיכו במהירות להימלט עד שיצאו מכלל סכנה.

לאחר כעבור דרך פנה רבנו לארמני הנדהם ואמר: דע לך, בעוד שלושה ימים תהיה חנינה כללית לכל נידוני המוות של הצבא הטורקי, ועלינו להסתתר במשך שלשה ימים, ולאחר מכן נוכל להסתובב שוב בחופשיות, הארמני הודה מאוד לרבנו והבטיח נאמנה לשמור את הבטחתו שלעולם לא יפגע בשום יהודי, ונפרדו איש מרעהו לשלום.

אותה שעה הייתה 3:00 לפנות בוקר, רבנו חיפש מסתור לנפשו, והחליט ללכת לעיירה הסמוכה שם פנה לעבר בית הכנסת המקומי, גבאי בית הכנסת השתומם למראה הבחור המוזר שהגיע בבגדים האדומים המיועדים לנדונים לתלייה, רבנו מיד שח לו את כל הקורות אותו וביקש ממנו להסתתר בבית הכנסת למשך ג' ימים בלבד, הגבאי כדרכם של יהודים רחמנים מיילא את מבוקשו ודאג לו מידי יום לפת לחם ומים להחיות את נפשו. לאחר שלשה ימים הוכרז בשם השלטון הטורקי, "חנינה מוחלטת ניתנת לכל מי שנגזר דינו למוות", כפי שיצא מפה קדשו של רבנו, ודבר אחד מדבריו לא נפל ארצה. - באותה שעה יצא רבנו ממחבואו ופנה שוב אל הבסיס כבתחילה, המפקדים שראוהו וידעו את אשר עשה, נבצר מהם למלאות את זממם עקב הכרזת החנינה מטעם המלכות. ושם ה' יתקדש בשמו על בניו. (ראוי לציין בהקשר למעשה מופלא זה מה שהביא בכתביו הגה"ק רבי יהודה זאב ליבוביץ זצ"ל על מרן הגה"ק רבי יואל מסאטמר זצ"ל, כי בעת שרצו לתפוש בזמן השואה היה לא אחת כי עברו לידו הרוצחים הארוכים ולא ראוהו, והוסיף על כך וביאר רבי יהודה זאב בשם הוזה"ק, שנוטר הברית יש לו הכח הזה של רואה ואינו נראה. - ויעוין בסה"ק 'טהרת הקודש' מאמר מעלות נוטרי היסוד באות ג' ואות מב').

הילולת הצדיק בעל "אהבת חיים"

בימים הקרובים "ב אלול יחול יומא דהילולא של אחד ומיוחד מגדולי צדיקי דור הקודם, רבנו חכם מנחם מנשה זיע"א, בעל ספר "אהבת חיים" ועוד. - לכתוב על צדיק זה לא דבר קל הוא, שכן על גדולי הל"ו צדיקים שבדור נמנה, ופעולותיו היו חובקי עולם בסתר יותר מאשר בגלוי. אמנם ננסה לתמצת מעט מזעיר בכדי לקרב ליבות הקוראים לאביהם שבשמים.

עסיק באורייתא קדישא עם גדולי חכמי טורקיה

חכם מנחם נולד בשנת התרנ"ג, בכפר קאייק שלידי העיר ברוסא שבטורקיה, לאביו הצדיק רבי יעקב ממשפחת 'מנשה' אשר גדלו לתורה ויר"ש - חכם מנחם היה מספר בערגה על צדקותיו וגדולתו של אביו, ולדוגמא סיפר, כי פעם בערב שבת אביו יצא מוקדם לעבר בית הכנסת, ובידו הייתה סגריה (היות והיה עוד זמן רב לכניסת השבת) באמצע לכתו ברחוב בא להדליק את הסגריה, אולם נזכר שאין בידו אש, בגודל בטחונו בבורא פתח ואמר: ריבוננו של עולם, בטוחני כי אם הינך חפץ תוכל להדליק לי את הסגריה ולשלוח לי אש לפה, לא עברו שניות מועטות, ואחד הדיירים בבנין סמוך, הצית ברזל, וניצוץ משם עף בדיוק לפי הסגריה אשר היתה מוכנה בפיו, וכך יכל לעשן... - לילות רבות בימי ילדותו הדיר חכם מנחם שינה מעיניו מגודל אהבתו לתורה הקדושה, ועוד בהיותו בן שש שנים בלבד ממתין היה לאביו ואימו שיעלו על יצועם ללון, ומיד היה קם כארי לעסוק בתורה ובעבודת ה'. בילדותו למד אצל חכמי "ברוסא", ואחר כך נסע לאיסטנבול (קושטא) שם למד תורה מרבני המקום ימים ולילות. בעיר הבירה דאז "איסטנבול" היו גדולי תורה נפלאים שהעניקו כמה בתורותם ויראתם וחכמת הקבלה הייתה שגורה אצלם ומקובלת בידם מרביתיהם, ומועת שהגיע לשם חכם מנחם, התאבק בעפר רגליהם של גדולי עולם אלו. ובפרט אצל חבריו ותלמידיו של הגאון הקדוש ר' יצחק אקריש זצ"ל (מחבר ספר "קרית ארבע" ירושלים תרל"ו) שהיה קנאי גדול לה' ולתורתו, ומגדולי תלמידיו של מרן הסבא קדישא מהרש"א אלפאנדרי זצ"ל.

ירא ה' מנעוריו - חבר בחברת 'מוהירי שבת'

עוד מימי צעירותו בטורקיה החל להתנהג בחסידות ולא נגע בזקנו מעולם, והיה מקנא קנאת ה' נגד אותם שניסו להקל מעליהם עול תורה ומצוות, והיה חבר בחברת 'מוהירי שבת' אשר היו יוצאים מידי ערב שבת להזהיר את בעלי החנויות על סגירתם בזמן, ונאבקים עם כל רוח זרה שעמדה להיכנס בכרם בית ישראל.

אשת חיל עטרת בעלה - יתום ויתומה נישאו...

כבן עשר שנים היה כשנפטר עליו אביו והניח אשה וחמשה ילדים חסרי כל. שנים רבות ביכה על אביו ולא התנחם על מותו, וסבל מאוד מחוסר אב תומך ואוהב, ואולי זו גם אחת הסיבות שכל חייו היה רגיש לזולת ובפרט ליתומים וילדי עניים. בהיותו בגיל ח"י בערך, נשא לאשה את הצדקת מרת אסתר לבית משפחת חרז, שהיתה יתומה ומבוגרת ממנו בשנתיים, היא נולדה בעיר אדריאנופול, ומשפחתה היו ידועים כנדיבים גדולים ובעלי חסד, היא נישאה לו ביוזמה שהוא תלמיד חכם וקנאי על כבוד שמים וחבר בקבוצת מוהירי שבת. - 'אשת חיל עטרת בעלה' פסוק זה תאם מאוד את רעיותו של חכם מנחם אשר עמדה לימינו בעזר וסיוע במשך ימיו חייו בלימוד התורה וגמילות חסדים, ובכלליות עבודת הבורא. ובתקופה שהתגורר בארץ הקודש, היו שנים רבות שנהג רבנו לנסוע מדי שבוע ביום א', עם הגה"ק רבי יצחק אלפיה זצ"ל ועוד מספר צדיקים גנוזים, לעיר האבות חברון, שם ערכו תפילות עבור כלל ישראל, והיו עוסקים בלימוד התורה ועריכת תיקונים מיוחדים עד יום רביעי. עקב כך נפלה כלכלת הבית על הרבנית, ולצורך כך לקחה על עצמה לכסס בגדים לאנשים בכדי שיהיה לה כמה לפרנס את בני המשפחה, וכל זאת היתה עושה בלב שלם ובשמחה רבה, למען יוכל רבנו להמשיך בדרכו בעבודת הקודש ללא שום טרדה ודאגה, זוהי דוגמה אחת מיני רבות למסירותה הנפלאה לבעלה הקדוש.

החפץ חיים והבעש"ט הקדוש של הספרדים! התבטא פעם הגה"ק רבי שמועון אהרן מוטעפליץ זצ"ל: "הצדיק חכם מנחם מנשה הינו הבעש"ט הקדוש של הספרדים" ואילו הגאון העצום הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל התבטא בפני כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א: "חכם מנחם מנשה היה החפץ חיים של הספרדים" וראש המקובלים איש האלוקים רבנו מרדכי שרעבי זצ"ל התבטא: חכם מנחם מנשה היה ראש הל"ו צדיקים שבדור!